

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta (HE 53/2025 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 29/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Anna-Liisa Sandvik, oikeusministeriö
- poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen, sisäministeriö
- vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- hallinto-oikeustuomari Taina Hakkarainen, Helsingin hallinto-oikeus
- lakimies Heidi Lokasaari, Rikosseuraamuslaitos
- yksikönpäällikkö Miia Tolvi, Huittisten vankila
- yksikönpäällikkö Susanna Schugk-Laulumaa, Riihimäen vankila
- ma. yksikönpäällikkö Annika Finnberg, Vantaan vankila
- rikoskomisario Kari-Pekka Raulahti, Itä-Uudenmaan poliisilaitos
- johtaja Jussi Korkeamäki, Vankiterveydenhuolto (VTH)
- asiamies Marjatta Kaurala, Rikoksettoman elämän tukisäätiö (RETS)
- toiminnanjohtaja Marko Rajamäki, KRIS-Suomen keskusliitto ry
- asianajaja Minna Pilviö, Suomen Asianajajat
- puheenjohtaja Seija Mäenpää, Vankilavirkailijain Liitto VVL r.y.
- professori Sakari Melander
- professori Matti Tolvanen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sosiaali- ja terveysministeriö
- lapsiasiavaltuutetun toimisto

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

- Sukevan vankila
- Lastensuojelun Keskusliitto ry
- Vankien vanhemmat ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslakia, tutkintavankeuslakia ja puolustustilalakia.

Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Muutosehdotusten tavoitteena on varmistaa se, ettei avolaitokseen sijoitettaisi vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa taikka vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Esitys selventäisi nykyistä sijoittelukäytäntöä.

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytyksiä muutettaisiin vastaamaan nykyistä paremmin varmuusosaston luonnetta turvaamistoimenpiteenä. Varmuusosastosijoittelun tavoitteena olisi nimenomaan tulevan rikollisuuden tai vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estäminen. Muutosehdotuksilla pyritään siihen, että varmuusosastosijoituksilla voitaisiin puuttua erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan vankilassa. Lisäksi tutkintavangin sijoittaminen varmuusosastolle mahdollistettaisiin.

Esityksen tavoitteena on myös ehkäistä päihteiden käyttöä ja salakuljetusta vankilassa. Esityksen mukaan puhelun kuuntelemista koskeva päätös voitaisiin jatkossa tehdä määrääjäksi. Lisäksi säädettäisiin siitä, että varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelu lapsen tapaamisessa voitaisiin kuunnella ja tallentaa.

Edellä mainitut muutosehdotukset perustuvat Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan ”Vahva ja välittävä Suomi”.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sääntelyä, joka koskee vankilaan ottamisen rajoittamista yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa. Esitys sisältää myös eräitä teknisluontoisia korjauksia vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin. Puolustustilalakia koskeva muutosehdotus on niin ikään teknisluontoinen korjaus.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan useita muutoksia vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin. Keskeisimmin kyse on avolaitokseen ja varmuusosastolle sijoittamisen edellytysten täsmäntämisestä hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Tavoitteena on parantaa valmiuksia huolehtia vankilaturvallisuudesta ja helpottaa erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan puuttumista vankiloissa.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

Hallituksen esityksestä ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Avolaitokseen sijoittaminen

Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että sijoituspäätöstä tehtäessä kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota vangin rikollisuuden laatuun ja vangin vaarallisuuteen. Tavoitteena on varmistaa, ettei avolaitokseen sijoiteta vankeja, joiden arvioidaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan avolaitoksen turvallisuutta. Esityksen mukaan tarkoitus on selvittää nykyistä käytäntöä siitä, ettei esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneitä henkilöitä lähtökohtaisesti sijoiteta avolaitokseen (ks. HE, s. 20).

Lakivaliokunta pitää kannatettavana, että turvallisuusnäkökohtien huomioimista vahvistetaan avolaitossijoituksen harkinnassa, sillä vankilaturvallisuudesta huolehtiminen on olennaista vankien ja vankilan henkilökunnan kannalta. Esityksen lähtökohtien mukaisesti on kuitenkin keskeistä oikeasuhtaisuuden ja rangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteiden kannalta, ettei avolaitokseen sijoittamismahdollisuutta suljeta ennakolta ja kategorisesti pois yhdeltäkään vankiryhmältä. Avolaitokseen sijoittamista tulee siten harkita tapauskohtaisesti kyseessä olevaa vankia koskevien ajantasaisen ja oikeiden tietojen perusteella.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan avolaitoksiin on sijoitettu muutamia alaikäisiä vankeja, mutta sijoituksissa on ollut haasteita liittyen muun muassa alaikäisen vangin erillään pitämiseen aikuisista vangeista sekä alaikäisen tarvitseman tuen ja toimintojen sekä koulutuksen järjestämiseen. Alaikäisille vangeille keskeisiä rakenteita, tukea antavaa henkilöstöä sekä koulutusmahdollisuuksia ei siten avolaitoksissa juurikaan ole. Avolaitoskelpoinen alaikäinen vanki on tämän vuoksi voitu sijoittaa lastensuojelulaitokseen vankilan ulkopuolisena sijoituksena.

Oikeusministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä arvioidaan parhaillaan alaikäisten vankien sijoittamisen kehittämistarpeita, ja tarkoitus on antaa asiasta hallituksen esitys vielä kuluva vaalikauden aikana. Valiokunta pitää hanketta tarpeellisenä ja katsoo, että alaikäisiin vankeihin sekä rangaistuksen täytäntöönpanon ja lastensuojelun suhteeseen liittyviä kysymyksiä on aiheellista arvioida huolellisesti.

Varmuosastolle sijoittaminen

Vankilassa voi turvallisuusyistä olla muusta vankilasta eristetty osasto (vankeuslain 5 luvun 5 §). Varmuosastolle sijoitetut ovat tekemisissä vain keskenään. Heidän kontaktinsa muihin vankilassa oleviin vankeihin on estetty, ja vankien toiminnot tapahtuvat osastolla. Lisäksi varmuosastolle sijoitettujen vankien yhteydenpito laitoksen ulkopuolelle on tarkoin valvottua.

Varmuosastoa koskevat säännökset lisättiin lainsäädäntöön vuonna 1998 vankilarikollisuuden torjumiseksi. Varmuosastosta säädettyä tarkoituksena oli, että varmuosastolle sijoittaminen ei ole lisärangaistus, vaan turvaamistoimenpide, jolla pyritään estämään rikollisen tai siihen verrattavan toiminnan jatkaminen vankilassa (ks. HE 10/1998 vp, s. 24 II). Saadun

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

selvityksen mukaan voimassa oleva sääntely ei toteuta tätä tavoitetta parhaalla mahdollisella tavalla. Esityksen tavoitteena on, että varmuusosastolle voidaan nykyistä helpommin sijoittaa erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden jäseniä (ks. HE, mm. s. 21 ja 22).

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytyksistä säädetään vankeuslain 5 luvun 6 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan vanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle, jos on perusteltua syytä epäillä muun muassa, että vanki syyllistyy tekijänä tai osallisena rikoslain 50 luvun 1, 2 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen tai muuhun rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus olisi vähintään neljä vuotta vankeutta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle, jos se on välttämätöntä muun muassa sen estämiseksi, että hän jatkaa rikollista toimintaansa vankilassa (1. lakiehdotuksen 5 luvun 6 §:n 1 mom. 1 kohta). Vastaava säännös ehdotetaan lisättäväksi uutena säännöksenä tutkintavankeuslakiin (2. lakiehdotuksen 3 luvun 2 c §:n 1 kohta).

Perustuslakivaliokunta katsoo esityksestä antamassaan lausunnossa, että perusoikeusrajoituksiin kohdistuvan sääntelyn täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta olisi perustellumpaa säätää rikollisen toiminnan jatkamista koskevasta edellytyksestä ehdotettua tarkemmin (ks. PeVL 29/2025 vp). Sama huomio koskee tutkintavankeuslakiin ehdotettua vastaavaa säännöstä. Myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on pidetty tarpeellisena säätää kyseisestä edellytyksestä ehdotettua täsmällisemmin.

Lakivaliokunta toteaa ehdotettujen muutosten merkitsevän sitä, että varmuusosastolle sijoittamisen lähtökohdaksi asetetaan sijoittamisen välttämättömyys säännöksessä tarkoitetun toiminnan estämiseksi. Jatkossa ei kuitenkaan enää edellytetä epäilyä tiettyjen rikostunnusmerkistöjen täyttymisestä, joten edellytykset on tältä osin määritelty nykytilaa väljemmin.

Lakivaliokunta pitää välttämättömyyden edellyttämistä perusteltuna ottaen huomioon, että varmuusosastosijoitus rajoittaa merkittävästi vangin oikeuksia. Lisäksi sitä puoltaa esityksen tarkoitus saattaa varmuusosastolle sijoittamisen edellytykset vastaamaan nykyistä paremmin varmuusosaston luonnetta turvaamistoimenpiteenä ja kuvastamaan keinon viimesijaisuutta säännöksessä tarkoitetun toiminnan estämiseksi (ks. HE, s. 12 ja 21). Valiokunta pitää perusteltuna myös sitä, ettei varmuusosastolle sijoittamista enää jatkossa kytketä epäilyyn tiettyistä rikostunnusmerkistöjen ja rangaistusasteikkojen kautta määrittyvistä rikoksista. Tämä selkeyttää, ettei kyse ole lisärangaistuksesta aiemmista rikoksista. Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että rikollisen toiminnan jatkamista koskevaa edellytystä tarkennetaan jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatuin tavoin.

Lapsen tapaamisessa käydyin keskustelun kuuntelu ja tallentaminen

Esityksessä ehdotetaan, että varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisesti vankeuslain 13 luvun 5 §:ssä tarkoitetussa lapsen tapaamisessa. Vastaava mahdollisuus ehdotetaan säädettäväksi tutkintavankeuslakiin.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

Lapsen tapaaminen on erityinen valvottu tapaamismuoto, jota valvotaan joko henkilökunnan läsnä olleen taikka kuvaa katsellen ja tallentaen. Jo nykyisin keskustelu voidaan kuulla silloin, kun henkilökunta on läsnä (ks. HE, s. 23).

Perustuslakivaliokunta korostaa esityksestä antamassaan lausunnossa, että siltä osin kuin ehdotettu sääntely on merkityksellistä lasten kannalta, sitä on tulkittava ja sovellettava ottaen ensisijaisesti huomioon lapsen etu (ks. PeVL 29/2025 vp).

Lakivaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan esittämään ja korostaa lapsen edun ensisijaista huomioimista päätöksenteossa ja päätöstä sovellettaessa. Kuten esityksestä ilmenee, lähtökohtaisesti lapsen etu on voida pitää yhteyttä vanhempaansa myös silloin, kun vanhempi suorittaa vankeusrangaistusta (s. 59). Jo pelkkä vankilaan saapuminen voi kuitenkin olla lapselle turvattomuuden tunnetta lisäävä kokemus. Myös tieto keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta voi vaikuttaa siihen, mitä tietoja lapsi haluaa keskustelussa tuoda esiin, ja vaikuttaa vanhemman ja lapsen suhteen ylläpitoon. Toisaalta lapsen etu voi myös puoltaa keskustelun kuuntelemista ja tallentamista. Esityksen perusteluista ilmenee, että valvontamahdollisuuden myötä estettä ei ole sille, että varmuusosastolla lapsen lisäksi tapaamiseen voi osallistua saattaja tai muu tapaaja, esimerkiksi lapsen toinen vanhempi.

Keskustelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta tulee ilmoittaa lapselle selkeästi ja ymmärrettävästi. Tätä samoin kuin lapsen edun huomioimista ja ensisijaisuutta päätöksenteossa on aiheellista korostaa Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan koulutuksessa.

Vankilaan ottamisen rajoittaminen

Vankilaan ottamista voidaan nykyisin rajoittaa lähinnä äkillisesti kasvavan vankimäärän tasoitukseksi. Esityksessä ehdotetaan, vankilaan ottamista voidaan rajoittaa erilaissa yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (1. lakiehdotuksen 2 luvun 1 a §:n 4 mom.). Lakivaliokunta pitää ehdotettua soveltamisalan laajennusta perusteltuna. Saadun selvityksen mukaan tällä hallituskaudella on tarkoitus antaa toinen vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskeva hallituksen esitys, joka sisältää tarkemmat ehdotukset vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta yhteiskunnallisissa häiriötilanteissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että tuossa yhteydessä arvioidaan myös yhteiskunnallisten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarkempaa määrittelyä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki vankeuslain muuttamisesta

2 luku. Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen. Valiokunta on tehnyt pykälän 4 momenttiin kielellisen korjauksen.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

5 luku. Sijoittaminen vankilassa

6 §. Varmuosastolle sijoittamisen edellytykset. Edellä yleisperusteluissa esittämäänsä viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin 1 kohdan* edellytys muutetaan kuulumaan seuraavasti: ”jatkaa rikollista toimintaa, joka vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta”.

Edellytyksen kytkemistä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamiseen puoltaa varmuusosastosijoittelun tarkoitus turvata vankilaturvallisuutta. Kytkeä on myös vankeuslain systematiikan mukainen, sillä vankeuslaissa on vakiintuneesti käytetty käsitettä vankilan järjestys ja turvallisuus erilaisten toimenpiteiden edellytyksenä.

Edellytyksen kytkeminen vankilaturvallisuuteen on linjassa myös suhteessa Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin ja toimivaltuuksiin, jotka on lähtökohtaisesti sidottu vankilaympäristöön ja vankilaturvallisuudesta huolehtimiseen. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät ja toimivaltuudet eivät siten liity rikostorjuntaan ja yhteiskunnan turvallisuuteen laajassa mielessä.

Varmuosastosijoituksen tavoitteena on estää erityisesti se, että järjestäytynyt rikollisuus jatkaa vankilassa rikollista toimintaa, joka vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta. Säännöstä voidaan soveltaa esimerkiksi, jos vanki pyrkii jatkamaan huumausainerikollisuutta vankilassa (ks. HE, s. 22). Varmuosastosijoituksella voi kuitenkin olla estävää tai vähentävää vaikutusta myös vankilan ulkopuoliseen rikollisuuteen sen myötä, että varmuusosastolla valvotaan tehokkaammin vankilan ulkopuolelle suuntautuvaa viestintää ja yhteydenpitoa.

Esityksen perusteluista ilmenevin tavoin varmuusosastosijoituksen tulee perustua yksittäistapauksessa tehtävään kokonaisarvioon vangin toiminnasta. Koska kyse on turvaamistoimesta eli tulevan rikollisuuden ja vankilaturvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan estämisestä, edellytyksenä ei ole, että rikollista toimintaa on tosiasiallisesti jatkettu ja vankilan järjestystä ja turvallisuutta vaarannettu. Myöskään täyttä varmuutta vankilan järjestystä ja turvallisuutta vaarantavan rikollisen toiminnan jatkamisesta ei vaadita, mutta sitä tulee voida pitää todennäköisenä jonkin konkreettisen seikan, kuten vihjetiedon, perusteella. Selvyiden vuoksi valiokunta myös toteaa, että edellytyksessä tarkoitettua rikollisen toiminnan jatkamisen ei tarvitse liittyä siihen rikokseen tai rikolliseen toimintaan, josta vanki on tuomittu.

8 luku. Toimintaan osallistuminen

11 §. Luvan tai sijoituksen peruuttaminen. (Uusi). Jäljempänä 18 luvun 6 §:n perusteluihin viitaten lakivaliokunta ehdottaa *uuden 3 momentin* lisäämistä vankeuslain 8 luvun 11 §:ään sekä *johtolauseen* tarkistamista.

13 luku. Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §. Tapaamistilat ja valvonta. 13 §. Yhteydenpito videoyhteyden välityksellä. (Uusi).

Voimassa olevan 2 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa 3 §:ssä tarkoitetun valvotun tapaamisen lisäksi myös 5 §:ssä tarkoitetussa lapsen tapaamisessa.

Rikosseuraamuslaitos ja useat vankilat ovat asiantuntijakuulemisissa kiinnittäneet valiokunnan huomiota siihen, että nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista videoyhteydellä tapahtuvan tapaamisen kuuntelua ja tallentamista.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan videoyhteyden välityksellä tapahtuvan yhteydenpidon valvontaan sovelletaan vain 13 luvun 2 §:n 2 momenttia, mutta ei kyseisen pykälän 3 momenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että videotapaamista valvotaan joko teknisesti tai Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen läsnä ollen. Tekninen valvonta käsittää kuvan katselun ja tallentamisen, mutta ei keskustelun kuuntelua ja äänen tallentamista.

Videotapaamista koskeva sääntely on tullut voimaan vuonna 2015. Oikeusministeriön mukaan lain esitöiden (ks. HE 45/2014 vp) perusteella tarkoituksena vaikuttaa olleen, että videotapaamisen valvonta olisi kaikin tavoin yhtenäinen valvotun tapaamisen valvonnan kanssa. Videotapaamisessa äänen teknisen kuuntelun ja tallennuksen mahdollistava viittaus on kuitenkin 13 luvun 13 §:n 2 momentista epähuomiossa unohtunut. Kyse on siten viittausteknisestä virheestä.

Lakivaliokunta pitää saamansa selvityksen valossa perusteltuna, että viittaustekninen virhe tässä yhteydessä korjataan ja videotapaamisen valvonta yhtenäistetään valvotun tapaamisen valvonnan kanssa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että vankeuslain 13 luvun 13 §:n 2 momenttiin lisätään viittaus saman luvun 2 §:n 3 momenttiin. Lisäksi käsiteltävänä olevan 13 luvun 2 §:n 3 momenttiin on varmuusosastolle sijoitettua vankia koskevaan virkkeeseen perusteltua lisätä viittaus 13 §:ssä tarkoitettuun yhteydenpitoon videoyhteyden välityksellä. Edellä esitetyn vuoksi lakiehdotuksen johtolauseetta tulee tarkistaa.

16 luku. Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

3 §. Vangin turvatarkastus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vangille tehtävää turvatarkastusta ei enää rajoiteta vankilaan, vankilan alueeseen tai kuljetukseen. Sen voi siten tehdä vangille myös vankilan ulkopuolella, esimerkiksi luvalla vankilan ulkopuolella olevalle vangille, jos se on tarpeen esimerkiksi turvallisuudesta huolehtimiseksi (ks. HE, s. 49).

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan vanki voidaan 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa velvoittaa vaihtamaan vaatteensa henkilökunnan läsnä ollessa. Vankeuslain 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan vankeja on kohdeltava heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Tutkintavankeuslain 1 luvun 5 §:n 1 momentissa on vastaava säännös. Vaatteiden

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

vaihdattamisessa on siten toimittava hienotunteisesti ja ottaen huomioon, että sen tulee tapahtua asianmukaisessa paikassa ja tilanteessa.

18 luku. Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

6 §. Voimakeinojen käyttö. Voimassa olevan pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimakeinojen käyttöä ei enää rajoiteta vankilaan, sen alueeseen tai välittömään läheisyyteen, vangin kuljetukseen taikka Rikosseuraamuslaitoksen valvomaan toimintaan. Esityksen perustelujen mukaan voimakeinoja on siten mahdollista käyttää esimerkiksi ulkopuolisen laitossijoituksen tai vankilan ulkopuolelle sijoittuvien lupien valvonnan yhteydessä (s. 50).

Momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi *4 kohta*, jonka nojalla voimakeinoja voidaan käyttää ulkopuoliseen laitokseen sijoitetun kiinni ottamiseksi ja vankilaan toimittamiseksi. Valiokunta ehdottaa, että kohtaa täsmennetään siten, että siitä ilmenee mahdollisuus käyttää voimakeinoja esityksen perusteluissa todetun mukaisesti myös vankilan ulkopuolelle sijoittuvien lupien valvonnan yhteydessä.

Esityksen perustelujen mukaan uudella 4 kohdalla tarkoitetaan tilanteita, joissa vanki olisi toimitettava vankilaan laitossijoituksen peruuttamisen tai kurinpitoasian käsittelyn vuoksi ehdotetun uuden 8 luvun 11 §:n 3 momentin nojalla. Tällaista uutta säännöstä ei hallituksen esitykseen kuitenkaan sisälly. Lausuntokierroksella olleeseen hallituksen esitykseen se on saadun selvityksen mukaan sisältynyt. Valiokunta ehdottaa kyseisen säännöksen lisäämistä lakiehdotukseen selkeyden vuoksi. Myös lakiehdotuksen *johtolausetta* tulee tämän vuoksi tarkistaa.

2. Laki tutkintavankeuslain muuttamisesta

3 luku. Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

2 b §. Varmuosasto. Pykälän *1 momentissa* luetellaan säännökset, joissa säädetään varmuusosastolle sijoitetun tutkintavangin oikeuksien rajoituksista. Momentista puuttuu viittaus 8 luvun 8 §:ään, jossa säädetään kirjeenvaihdosta, puheluista ja sähköisestä viestinnästä varmuusosastolla. Valiokunta ehdottaa viittauksen lisäämistä.

2 c §. Varmuosastolle sijoittamisen edellytykset. Valiokunta viittaa edellä 1. lakiehdotuksen 5 luvun 6 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin ja ehdottaa, että käsiteltävänä olevan pykälän *1 kohtaan* tehdään vastaava tarkistus.

9 luku. Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §. Tapaaminen. 10 §. Yhteydenpito videoyhteyden välityksellä. (Uusi). Valiokunta viittaa edellä 1. lakiehdotuksen 13 luvun 2 ja 13 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin ja ehdottaa vastaavien tarkistusten tekemistä lakiehdotuksen 9 luvun 1 §:n 3 *momenttiin* ja lain 10 §:n 2 *momenttiin*. Myös lakiehdotuksen *johtolausetta* tulee tarkistaa.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

11 luku. Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

3 §. Tutkintavangin turvatarkastus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin vankeuslain 16 luvun 3 §:ää.

Voimassa olevan pykälän 3 momentin mukaan tutkintavanki voidaan 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa velvoittaa vaihtamaan vaatteensa henkilökunnan läsnä ollessa. Valiokunta viittaa edellä 1. lakiehdotuksen 16 luvun 3 §:n yhteydessä esittämäänsä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 53/2025 vp sisältyvän 3. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 53/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vankeuslain (767/2005) 5 luvun 7 §:n 2 momentti ja
muutetaan 1 luvun 9 §:n 2 momentti, 2 luvun 1 §:n 4 momentti ja 12 §:n 1 momentti, 4 luvun 9 §:n 1 ja 2 momentti, 5 luvun 5 ja 6 §, 7 §:n otsikko sekä 9 §:n 3 momentti, 6 luvun 1 §, 11 luvun 2 § ja 3 §:n 2 momentin 2 kohta sekä 8 §:n 1 momentti, 12 luvun 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 11 §:n 2 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti ja 13 §:n 2 momentti, 16 luvun 3 §:n 1 momentti sekä 18 luvun 2 § ja 5 §:n 1 momentti sekä 6 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat
1 luvun 9 §:n 2 momentti, 5 luvun 9 §:n 3 momentti ja 12 luvun 11 §:n 2 momentti laissa 222/2022, 2 luvun 1 §:n 4 momentti ja 12 §:n 1 momentti laissa 33/2015, 4 luvun 9 §:n 1 momentti ja 6 luvun 1 § laissa 1302/2021, 5 luvun 5 § osaksi laissa 222/2022, 11 luvun 2 § osaksi laissa 393/2015, 11 luvun 3 §:n 2 kohta ja 8 §:n 1 momentti sekä 13 luvun 13 §:n 2 momentti laissa 393/

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

2015, 12 luvun 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 1 momentti sekä 13 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 290/2021 sekä 18 luvun 2 § osaksi laissa 507/2019 ja 6 §:n 1 momentti laissa 735/2011, sekä

lisätään 8 luvun 11 §:ään uusi 3 momentti

seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset vankeuden täytäntöönpanosta

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Rikosseuraamuslaitoksen päivystävä virkamies saa käyttää täytäntöönpanosta vastaavalle virkamiehelle kuuluvaa päätösvaltaa rangaistusaikaa koskevan päätöksen tekemisessä ja etsintäkuuluttamisessa, jollei asia siedä viivytystä.

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen

Vankilaan ottamista voidaan rajoittaa normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jos rajoittaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että vankeuden täytäntöönpano on 1 luvun 3 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Rajoitukset voivat koskea **sakon muuntorangaistukseen** ja alle kahden vuoden ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittuja. Rajoitukset voivat kestää enintään kuusi kuukautta. Rajoituksia voidaan jatkaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan, jos se on edelleen välttämätöntä tässä momentissa säädetyistä syistä. Rangaistuksen täytäntöönpanoon on kuitenkin ryhdyttävä, jos tuomittu rangaistus raukeaisi rajoitusten vuoksi.

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkemmat säännökset vankeuden täytäntöönpanon aloittamisesta ja lykkäämisestä, lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpanosta, tuomitun kuulemisesta, etsintäkuuluttamisesta sekä sakon maksamisesta vankilassa annetaan valtioneuvoston

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

asetuksella. Oikeusministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset vankilaan ottamisen rajoittamisen alkamisesta ja päättymisestä sekä siitä, millä tavoin vankilaan ottamista rajoitetaan.

— — — — —

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

9 §

Sijoittaminen avolaitokseen

Tuomittu voidaan suoraan vapaudesta sijoittaa avolaitokseen, jos hänen suoritettavanaan on yhdessä tai erikseen sakon muuntorangaistus ja enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Tuomittu voidaan määrätä ilmoittautumaan suljettuun vankilaan ennen avolaitokseen toimittamista. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksenä on, että vanki sitoutuu päihteettömyyteen ja 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan sekä tämän luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun teknisillä välineillä tapahtuvaan valvontaan.

Tuomittu on kuitenkin sijoitettava suljettuun vankilaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että hän:

- 1) ei sovellu avolaitoksessa järjestettävään tai avolaitokseen hyväksymään toimintaan;
 - 2) ei tule noudattamaan avolaitoksen järjestystä;
 - 3) jatkaa rikollista toimintaansa;
 - 4) vaarantaa toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta;
 - 5) poistuu avolaitoksesta luvatta; tai
 - 6) ei tule noudattamaan päihteettömyyttä tai suostumaan sen valvontaan.
- — — — —

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

5 §

Varmuosasto

Vankilassa voi turvallisuussyistä olla muusta vankilasta eristetty osasto (*varmuusosasto*).

Varmuosastolle sijoitetun vangin oikeuksien rajoituksista säädetään 8 luvun 3 §:n 2 momentissa, 11 luvun 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 2 momentissa ja 4 §:n 2 momentissa, 12 luvun 8 §:ssä sekä 13 luvun 2 §:n 3 momentissa.

Varmuosastolle sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava lääkärille tai muulle terveydenhuollon ammattihenkilölle. Varmuosastolle sijoitettua vankia ja hänen terveydentilaansa on tarkoin seurattava.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

6 §

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytykset

Vanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle, jos se on välttämätöntä sen estämiseksi, että hän:

- 1) jatkaa rikollista **toimintaa, joka vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta;**
- 2) yrittää karata tai hänet yritetään vapauttaa; tai
- 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta taikka toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta vankilassa.

7 §

Varmuusosastolle sijoittamisen kesto

9 §

Päätösvalta

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja varmuusosastolle sijoittamisen jatkamisesta päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja vankilan yksikönpäällikön tai asiakasarvioinnin yksikön yksikönpäällikön esityksestä tai näitä kuultuaan.

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §

Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos:

- 1) avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vanki soveltuu avolaitoksen järjestettävään tai muuhun avolaitoksen hyväksymään toimintaan;
- 3) voidaan pitää todennäköisenä, että vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä, ei jatka rikollista toimintaa, ei vaaranna toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta eikä poistu avolaitoksesta luvatta;
- 4) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita sekä sitoutuu tämän lain 16 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan; ja

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

5) vanki sitoutuu 4 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun teknisillä välineillä tapahtuvaan valvontaan.

Vangin siirtämisessä suljetusta vankilasta avolaitokseen noudatetaan 4 luvun 8 §:ää.

8 luku

Toimintaan osallistuminen

11 § (Uusi)

Luvan tai sijoituksen peruuttaminen

Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi toimittaa ulkopuoliseen laitokseen sijoitetun vangin ja hänen mukanaan olevan omaisuuden vankilaan ulkopuolisen laitossijoituksen peruuttamisen selvittämisen ja kurinpitoasian käsittelyn vaatimaksi ajaksi. (Uusi)

11 luku

Vapaa-aika

2 §

Osallistuminen vapaa-ajan toimintoihin

Vanki saa osallistua vapaa-ajan toimintoihin ja viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa.

Varmuosastolle sijoitettu vanki saa osallistua varmuusosastolle soveltuviin vapaa-ajan toimintoihin. Varmuosastolle sijoitettu vanki saa viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden varmuusosaston vankien kanssa varmuusosastolle soveltuvalla tavalla.

Osallistuminen voidaan kieltää tai sitä rajoittaa, jos vanki:

- 1) suorittaa 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka
- 2) on 15 luvun 11 §:ssä tai 18 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun toimenpiteen kohteena.

Vangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee vapaa-ajan toimintaa taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua vapaa-ajan tilaisuuteen.

3 §

Uskonnonharjoitus

Vangilla on oikeus osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin, jollei:

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

2) vanki ole 15 luvun 11 §:ssä tai 18 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kohteena.

8 §

Päätösvalta

Vapaa-ajan toimintaan ja 3 §:ssä tarkoitettuun jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen taikka kirjastoon pääsyn epäämisestä sekä 2 §:n 3 momentissa tarkoitetusta osallistumisen kieltämisestä tai rajoittamisesta päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Ennen epäämispäätöksen tekemistä tulee kuulla tilaisuuden järjestäjää.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Puhelun kuuntelemiseen ja tallentamiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään 14 päivän määräajaksi kerrallaan.

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5 ja 11 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

11 §

Päätösvalta

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 b §:n nojalla, 2 §:n 2 momentin mukaisesta lähettäjän selvittämisestä, 2 §:n 3 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen ottamisesta, 2 a §:n 1 momentin mukaisesta lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitetusta pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Puhelimen käytön keskeyttämisestä tai epäämisestä päättää ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitetussa valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Varmuusosastolle sijoitetun vangin keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella **sekä** 3 §:ssä tarkoitetussa valvotussa tapaamisessa, ~~että~~ 5 §:ssä tarkoitetussa lapsen tapaamisessa **ja 13 §:ssä tarkoitetussa yhteydenpidossa videoyhteyden välityksellä.** Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava vangille ja tapaajalle.

13 § (Uusi)

Yhteydenpito videoyhteyden välityksellä

Yhteydenpidon valvontaan, keskeyttämiseen ja peruuttamiseen sovelletaan, mitä 2 §:n 2 **ja 3** momentissa sekä 8 ja 9 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

3 §

Vangin turvatarkastus

Vangille voidaan tehdä turvatarkastus rikoksen estämiseksi, vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi (*vangin turvatarkastus*).

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §

Sitominen

Vangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä, sylkemisen estävää suojaa käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä:

- 1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;
- 2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;
- 3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai
- 4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Sitominen ei saa aiheuttaa vangille vaaraa tai tarpeetonta kipua. Sitomisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuollon ammattihenkilölle, jos vanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla. Kun vanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisestä syystä toisin määrää. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

Raskaana olevaa vankia ei saa sitoa synnytyksen käynnistyttyä, synnytyksen aikana tai välittömästi synnytyksen jälkeen.

5 §

Erillään pitäminen

Vanki saadaan pitää erillään muista vangeista, jos se on välttämätöntä:

- 1) sen estämiseksi, että vanki vakavasti vaarantaa muun henkilön henkeä tai terveyttä;

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

- 2) ilmeisen karkaamis- tai vapauttamisyrityksen estämiseksi;
 - 3) päihdyttävän aineen jatkuvan käytön tai rikoslain 50 luvun 1, 2, 2a, 3, 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun huumausainerikoksen estämiseksi;
 - 4) vangin oman turvallisuuden takaamiseksi; tai
 - 5) muun 1–4 kohtaa vastaavan, vankilan järjestystä ja turvallisuutta vakavasti vaarantavan teon estämiseksi.
- — — — —

6 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus käyttää voimakeinoja:

- 1) vangin karkaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja tässä tai 16 luvussa tarkoitetun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;
 - 2) 17 luvussa tarkoitetun vankilaan pääsyn estämiseksi, esineiden ja tavaroiden haltuun ottamiseksi, alueelta poistamiseksi sekä kiinniottamisen ja säilössäpidon toimittamiseksi;
 - 3) henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tai muun henkilön terveyttä vaarantavan teon taikka tapahtuman uhatessa luvattoman pääsyn estämiseksi, esteen poistamiseksi tai kulkuneuvon pysäyttämiseksi; sekä
 - 4) 8 luvun 6 §:ssä tarkoitetussa siviilityössä sekä 9 §:ssä tarkoitetuissa vankilan ulkopuolisessa toiminnassa ja vankilan ulkopuolisessa sijoituslaitoksessa olevan vangin kiinni ottamiseksi ja vankilaan toimittamiseksi.
- — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 4 luvun 1 §:n 1 momentti, 7 luvun 1 § ja 2 §:n 1 momentti, 8 luvun 7 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 3 momentti ja 10 §:n 2 momentti, 11 luvun 3

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

§:n 1 momentti, 13 luvun 2 §, 5 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti, 15 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 16 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina, kuin niistä ovat 8 luvun 7 §:n 1 momentti ja 9 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 291/2021, 9 luvun 10 §:n 2 momentti laissa 394/2015, 13 luvun 2 § osaksi laissa 508/2019 ja 6 §:n 1 momentti osaksi laissa 736/2011, 15 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 307/2023 sekä 16 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 1641/2015, sekä

lisätään 3 lukuun uusi 2 b—2 d § ja mainitun luvun 9 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 223/2022 ja 307/2023, uusi 4 momentti sekä lakiin siitä lailla 1303/2021 kumotun 8 luvun 8 §:n tilalle uusi 8 § seuraavasti:

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

2 b §

Varmuusosasto

Varmuusosastolle sijoitetun tutkintavangin oikeuksien rajoituksista säädetään 4 luvun 1 §:n 1 momentissa, 7 luvun 1 §:n 2 momentissa, 2 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 1 momentissa, 8 luvun 8 §:ssä sekä 9 luvun 1 §:n 3 momentissa.

Varmuusosastolle sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava lääkärille tai muulle terveydenhuollon ammattihenkilölle. Varmuusosastolle sijoitettua tutkintavankia ja hänen terveydentilaansa on tarkoin seurattava.

2 c §

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytykset

Tutkintavanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle, jos se on välttämätöntä sen estämiseksi, että hän:

- 1) jatkaa rikollista toimintaa, joka vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta;
- 2) yrittää karata tai hänet yritetään vapauttaa; taikka
- 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuin tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta taikka toisen tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuutta vankilassa.

2 d §

Varmuusosastolle sijoittamisen kesto

Varmuusosastolle sijoittamista ei saa jatkaa kauemmin kuin se on välttämätöntä. Päätös tutkintavangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja sen perusteet on otettava uudelleen harkittaviksi enintään kolmen kuukauden väliajoin.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

9 §

Päätösvalta

Tutkintavangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja varmuusosastolle sijoittamisen jatkamisesta päättää operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja vankilan yksikönpäällikön tai asiakasarvioinnin yksikön yksikönpäällikön esityksestä tai näitä kuultuaan.

4 luku

Toiminta

1 §

Toimintaan osallistuminen

Tutkintavanki ei ole velvollinen osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan. Jos tutkintavanki haluaa osallistua toimintaan, siihen on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus. Varmuusosastolle sijoitettu tutkintavanki voi kuitenkin osallistua vain varmuusosastolle soveltuviin toimintoihin.

7 luku

Vapaa-aika

1 §

Vapaa-ajan toiminta

Tutkintavanki saa osallistua vapaa-ajan toimintoihin ja viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa.

Varmuusosastolle sijoitettu tutkintavanki saa osallistua varmuusosastolle soveltuviin vapaa-ajan toimintoihin. Varmuusosastolle sijoitettu tutkintavanki saa viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden varmuusosaston tutkintavankien kanssa varmuusosastolle soveltuvalla tavalla.

Osallistuminen voidaan kieltää tai sitä rajoittaa, jos tutkintavanki:

- 1) suorittaa 10 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka
- 2) on 10 luvun 11 §:ssä tai 13 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kohteena.

Tutkintavangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee vapaa-ajan toimintaa taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua vapaa-ajan tilaisuuteen.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

2 §

Uskonnonharjoitus

Tutkintavangilla on oikeus osallistua vankilassa järjestettyihin jumalanpalveluksiin, hartaushetkiin ja muihin hengellisiin tilaisuuksiin, jollei hän ole:

- 1) sijoitettu varmuusosastolle tai suorita 10 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka
 - 2) 10 luvun 11 §:ssä tai 13 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kohteena.
- — — — —

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Puhelun kuuntelemiseen ja tallentamiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään 14 päivän määräajaksi kerrallaan.

— — — — —

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta tutkintavangilta peräisin oleva ja tutkintavangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin tutkintavangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5 ja 9 §:ssä säädetään.

Varmuusosastolla olevan tutkintavangin puhelimen käytön ehtona on, että vanki suostuu siihen, että hänen puhelunsa voidaan kuuntelun lisäksi tallentaa. Muutoin puhelun kuuntelemiseen sovelletaan, mitä 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Varmuusosastolle sijoitetulla vangilla ei voida myöntää lupaa 7 a §:ssä tarkoitettuun sähköpostin käyttöön.

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Varmuosastolle sijoitetun tutkintavangin keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella ~~sekä~~ 2 momentissa tarkoitettussa valvotussa tapaamisessa, ~~että~~ 3 §:ssä tarkoitettussa lapsen tapaamisessa ja 10 §:ssä tarkoitettussa yhteydenpidossa videoyhteyden välityksellä. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.

10 § (Uusi)

Yhteydenpito videoyhteyden välityksellä

Yhteydenpidon valvontaan, keskeyttämiseen ja peruuttamiseen sovelletaan, mitä 1 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 6 ja 7 §:ssä säädetään.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

3 §

Tutkintavangin turvatarkastus

Tutkintavangille voidaan tehdä turvatarkastus rikoksen estämiseksi, vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi taikka tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi (*tutkintavangin turvatarkastus*).

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

2 §

Sitominen

Tutkintavangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä, sylkemisen estävää suojaa käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä:

- 1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;
- 2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;
- 3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai
- 4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Sitominen ei saa aiheuttaa tutkintavangille vaaraa tai tarpeetonta kipua. Sitomisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuollon ammattihenkilölle, jos tutkintavanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla. Kun tutkintavanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisistä syistä toisin päättä. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

Raskaana olevaa tutkintavankia ei saa sitoa synnytyksen käynnistyttyä, synnytyksen aikana tai välittömästi synnytyksen jälkeen.

5 §

Erillään pitäminen

Tutkintavanki saadaan pitää erillään muista vangeista, jos se on välttämätöntä:

- 1) sen estämiseksi, että tutkintavanki vakavasti vaarantaa muun henkilön henkeä ja terveyttä;
- 2) ilmeisen karkaamis- tai vapauttamisyrittäksen estämiseksi;
- 3) päihdyttävän aineen jatkuvan käytön tai rikoslain 50 luvun 1, 2, 2 a, 3, 4 ja 4 a §:ssä tarkoitetun huumausainerikoksen estämiseksi;
- 4) tutkintavangin oman turvallisuuden takaamiseksi; tai
- 5) muun 1—4 kohtaa vastaavan, vankilan järjestystä ja turvallisuutta vakavasti vaarantavan teon estämiseksi.

6 §

Voimakeinojen käyttö

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus käyttää voimakeinoja:

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

- 1) tutkintavangin karkaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja tässä tai 11 luvussa tarkoitetun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;
 - 2) 12 luvussa tarkoitetun vankilaan pääsyn estämiseksi, esineiden ja tavaroiden haltuun ottamiseksi, alueelta poistamiseksi sekä kiinniottamisen ja säilöissäpidon toimittamiseksi; sekä
 - 3) henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen taikka muun henkilön terveyttä vaarantavan teon taikka tapahtuman uhatessa luvattoman pääsyn estämiseksi, esteen poistamiseksi tai kulkuneuvon pysäyttämiseksi.
-

15 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakukelpoiset päätökset

Tutkintavanki saa vaatia oikaisua tai valittaa Rikosseuraamuslaitoksen päätöksestä, joka koskee:

- 1) 3 luvun 1 §:n 5 momentissa tarkoitettua sijoittamista, 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua erillään asumista omasta pyynnöstä, 2 c §:ssä tarkoitettua varmuusosastolle sijoittamista, 2 d §:ssä tarkoitettua varmuusosastolle sijoittamisen jatkamista, 3 §:ssä tarkoitettua omien vaatteiden käyttöä tai 4 §:ssä tarkoitettua perusruokavaliosta poikkeamista;
-

16 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Vankeuslain soveltaminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan, mitä vankeuden täytäntöönpanon osalta säädetään vankeuslain:

- 3) 5 luvun 1 §:n 1 momentissa osastoista, 5 §:n 1 momentissa varmuusosastosta, 8 §:ssä osaston päiväjärjestyksestä ja 9 §:n 1 momentissa osaston päiväjärjestyksen vahvistamista koskevasta päätösvallasta sekä 9 §:n 2 momentissa tarkoitetun ylilääkärin tai hänen määräämänsä lääkärin päätösvallasta;
-

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustustilalain (1083/1991) 9 §:n 4 momentti seuraavasti:

9 §

Turvasäilöön määrätyn henkilön oikeuksista on voimassa, mitä tutkintavangista tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään. Hänen yhteydenpitoaan ulkopuolisiin voidaan kuitenkin rajoittaa ja yhteydenpito voidaan kieltää siltä osin kuin se saattaa vaarantaa turvasäilöön määräämisen tarkoituksen saavuttamisen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2025 vp

Helsingissä 26.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Anette Karlsson sd
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Karoliina Partanen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila